

POSTANOWIENIE

26 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 26 lutego 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa E.G. i K.G.
przeciwko Bankowi w W.
o zapłatę i o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Bankowi w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 8 sierpnia 2024 r., I ACa 1042/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach

Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 8 sierpnia 2024 r. (sygn. akt I ACa 1042/23), pełnomocnik strony pozwanej Banku z w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., wskazując na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Analizując powołane przez skarżącą przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy stwierdza, że żadna z nich nie została wykazana w sposób uzasadniający uwzględnienie wniosku na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Co do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14). W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12 oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. – zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13 oraz z 14 września 2012 r., I

UK 218/12), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenie się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia zatem dyspozycji tego przepisu (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16 oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17 oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Z kolei przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., dotycząca potrzeby wykładni przepisów prawnych, wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu tej wykładni oraz przedstawienia, na czym polegają trudności interpretacyjne. Konieczne jest również wykazanie, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22). Należy podkreślić, że wątpliwości

wskazane przez skarżącego muszą istnieć również w chwili orzekania w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Argumentacja dotycząca rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga przytoczenia orzeczeń, które wskazują na rzeczywistą i aktualną rozbieżność w wykładni przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Brak jest natomiast podstaw, aby przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych – na etapie przedsądu nie jest rolą Sądu Najwyższego rekonstruowanie argumentacji strony skarżącej.

W ramach pierwszej przesłanki skarżąca sformułowała dwa zagadnienia prawne.

Odnosnie do pierwszego zagadnienia, Sąd Najwyższy zauważa, że skarżąca wiąże je z wykładnią art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29, dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz art. 385² § 2 k.c. w świetle motywu 21 tej dyrektywy, i oceną skutków eliminacji klauzul przeliczeniowych przy jednoczesnym braku abuzywności klauzul ryzyka walutowego oraz wpływu takiej oceny na ważność umowy kredytowej. Sprowadza się ono do odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku uznania w wyniku kontroli incydentalnej obecnych w umowie o kredyt denominowany klauzul spreadowych nieokreślających głównego przedmiotu umowy, za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, prawidłowym jest uznanie umowy za nieważną w całości, skoro klauzule ryzyka walutowego, określające - zgodnie z jednolitym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - główny przedmiot tej umowy, nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych?

Zagadnienie to było jednak przedmiotem rozstrzygnięć w orzecznictwie unijnym i krajowym. W utrwalonej linii orzeczniczej podkreśla się, że klauzule ryzyka walutowego i klauzule przeliczeniowe stanowią funkcjonalną całość, a ich

ocena nie może być dokonywana w oderwaniu od siebie. Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli określającej sposób przeliczenia zobowiązania stron w celu ustalenia jego wysokości. Usunięcie jednego z tych warunków rzutuje na istotę drugiego, co wyklucza ich odrębne badanie pod kątem abuzywności (zob. np. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341, wyroki Sądu Najwyższego: z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4599/22). Klauzule waloryzacyjne, zaliczane do świadczeń głównych umowy, które nie zostały wyrażone w umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny, podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2025 r., I CSK 839/24 wraz z powołanym tam orzecnictwem). Uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne może prowadzić do nieważności całej umowy, jeżeli nie jest możliwe jej dalsze obowiązywanie bez tych postanowień (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Zastąpienie niedozwolonego postanowienia możliwe jest wyłącznie w razie łącznego spełnienia trzech przesłanek wskazanych w uzasadnieniu tej uchwały, których w wystąpieniu w okolicznościach nie stwierdzono.

Drugie zagadnienie prawne jest związane z wykładnią art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie wyżej powołanego art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie

przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej, niż waluta krajowa. Wskazane zagadnienie prawne było również wielokrotnie rozstrzygane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Przepis art. 69 ust. 3 został wprowadzony ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984 – tzw. ustawa antyspreadowa) z dniem 26 sierpnia 2011 r. i przewiduje jedynie możliwość dokonywania spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, do której kredyt jest indeksowany lub denominowany. W utrwalonej linii orzeczniczej Sądu Najwyższego podkreśla się, że regulacja ta nie zmienia charakteru prawnego kredytów indeksowanych lub denominowanych ani nie wpływa na ocenę ich ważności. Ustawa antyspreadowa miała zastosowanie wyłącznie do umów ważnie zawartych, o czym świadczy m.in. art. 4, odwołujący się do „spłaty całkowitej kredytu” i „niespłaconej części” kredytu i nie mogła sanować ani zastępować abuzywnych klauzul przeliczeniowych. Celem tej nowelizacji było wyeliminowanie tzw. spreadów bankowych, a nie zmiana istoty umowy kredytowej; nie doprowadziła ona również do przekształcenia zawartej wcześniej umowy w umowę o kredyt walutowy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z 20 października 2023 r., II CSKP 820/23, i z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2023 r., I CSK 355/23 i z 10 września 2024 r., I CSK 2491/23). Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, oceny abuzywności postanowień umownych dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie na podstawie późniejszych zmian ustawowych czy praktyki wykonywania umowy. Umowę kredytu strony zawarły 5 kwietnia 2006 r., a zatem przed opisaną wyżej zmianą Prawa bankowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wykluczono również możliwość wypełnienia luki powstałej po eliminacji klauzul abuzywnych poprzez odwołanie do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, gdyż przepis ten nie ma

charakteru dyspozytywnego i nie może zastępować nieuczciwych postanowień umownych (zob. też uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 oraz m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22). Stanowisko to znajduje potwierdzenie również w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. wyrok z 21 września 2023 r., C-139/22, AM i PM przeciwko mBankowi S.A., ECLI:EU:C: 2023:692, Polski rejestr klauzul niedozwolonych), w którym wskazano, że wprowadzenie alternatywnego sposobu wykonania zobowiązania nie usuwa nieuczciwego charakteru pierwotnego postanowienia umownego. W świetle powyższego należy stwierdzić, że możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, przewidziana w art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, nie zmienia charakteru prawnego kredytu indeksowanego lub denominowanego, nie wpływa na ocenę jego ważności ani nie usuwa nieuczciwego charakteru klauzul przeliczeniowych. Taka więc możliwość spłaty nie wpływa na kwalifikację umowy kredytu ani nie eliminuje abuzywności klauzul przeliczeniowych. Skutki prawne zawarcia w umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej są bowiem oceniane na chwilę zawarcia umowy (zob. powołaną wyżej uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Spełnienie części świadczeń przez kredytobiorcę-konsumenta na podstawie mechanizmu przewidzianego w ustawie antyspeadowej nie sanowało więc nieważności umowy występującej od chwili jej zawarcia (*ex tunc*). Nie mogło więc też prowadzić do umorzenia zobowiązania ani w całości, ani w części, które prawnie nigdy nie powstało. W konsekwencji zagadnienie przedstawione przez skarżącą nie ma charakteru nowego ani nierozstrzygniętego, a jego treść nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z kolei w ramach przesłanki drugiej (z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) pozwany wskazał na potrzebę dokonania wykładni (1) art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385¹ k.c., art. 69 ust. 3 pr. bank., a także (2) art. 189 k.p.c.

Wskazane wyżej przepisy zostały dostatecznie już wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w którym wyłączono możliwość usunięcia luki powstałej w umowie po postanowieniach abuzywnych niewiążących konsumenta

przez zastąpienie ich innymi przepisami, zwyczajami lub w drodze wykładni na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. lub art. 56 k.c. w zw. z art. 41 prawa wekslowego albo art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). W tym zakresie Sąd Najwyższy uwzględnił orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym wykluczono możliwość uzupełnienia luki w umowie w razie stwierdzenia nieuczciwego charakteru jednego z warunków umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, przez zmianę treści tego warunku poprzez wykładnię oświadczeń woli stron, co miałyby prowadzić do zastosowania w jego miejsce przepisów dyspozytywnych (zob. wyroki z 3 października 2019 r., C-260/18, K. Dziubak, i J. Dziubak, ECLI:EU:C:2019:819, z 14 czerwca 2012 r., C-618/10, Banco Español de Crédito, ECLI:EU:C:2012:349, z 26 marca 2019 r., C-70/17, Abanca, ECLI:EU:C:2019:250, z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler, ECLI:EU:C:2014:282 i z 2 września 2021 r., C-932/19, OTP Jelzálogbank, ECLI:EU:C:2021:673). Taki zabieg prowadziłby do zmiany treści klauzuli indeksacyjnej, prowadząc do zmiany jej rozumienia. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, art. 5 i 6 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy, dokonał wykładni tego warunku w celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron. Artykuł 6 ust. 1 ww. dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że niezgodny z tym artykułem jest przepis prawa krajowego dający sądowi możliwość uzupełnienia umowy przez zmianę treści owego warunku. Możliwość taka istniałaby tylko w przypadku, gdyby stwierdzenie nieważności nieuczciwego warunku zobowiązywało sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 18 listopada 2021 r. C-212/20, M.P., B.P. przeciwko "A", pkt 72, ECLI:EU:C:2021:934 i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Bank BPH, pkt 57, ECLI:EU:C:2021:341). Uwzględniając to stanowisko w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że art. 65 k.c., choć przydatny przy wykładni oświadczeń woli, nie może być wykorzystany do sanowania klauzuli abuzywnej – nie służy bowiem konstruowaniu nowych

postanowień, lecz interpretacji już złożonych (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22, z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22 i z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22). W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego (zasady prawnej) z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) wskazano, nawiązując do wcześniejszego orzecznictwa, w tym orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. w szczególności wyrok TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak p. Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819), że zastąpienie niedozwolonego postanowienia umownego odnoszącego się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) innym sposobem określenia kursu waluty obcej wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy (koniunkcja przesłanek): 1) po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, o czym decyduje obiektywne podejście w świetle prawa krajowego, a zatem wola jednej ze stron, w tym konsumenta, nie ma w tym zakresie rozstrzygającego znaczenia; 2) całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących w czasie sporu lub możliwych wówczas do przewidzenia, z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie; 3) istnieje przepis dyspozytywny albo przepis „mający zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę”, który mógłby zastąpić wyeliminowane niedozwolone postanowienie umowne, umożliwiając utrzymanie umowy w mocy; jeżeli niedozwolone postanowienie umowne odzwierciedlało obowiązujący przepis ustawowy mający zastosowanie w przypadku porozumienia stron, w rachubę wchodzi także zastąpienie niedozwolonego postanowienia „tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy”. W orzecznictwie wyłączono także możliwość zastąpienia postanowień niedozwolonych przepisem art. 358 § 2 k.c. dla określenia sposobu ustalania kursu waluty obcej (franka szwajcarskiego) w ramach mechanizmu indeksacyjnego stosowanego przy wypłacie i spłacie kredytu. W świetle aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego (zob. np. wyroki z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 i z 26 kwietnia 2024

r., II CSKP 150/24), jak również Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. m.in. wyrok z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341) art. 358 § 2 k.c. nie może być traktowany jako przepis, który z mocy prawa lub w ramach mechanizmu dyspozytywności zastępuje postanowienie abuzywne w umowie konsumenckiej. Zastosowanie tego przepisu wymaga każdorazowej oceny jego adekwatności w konkretnym stosunku obligacyjnym, z uwzględnieniem woli konsumenta oraz zasad wynikających z dyrektywy 93/13. Przepis ten nie może być wykorzystany w sposób prowadzący do utrzymania w mocy umowy zawierającej nieuczciwe warunki, bez uprzedniego wyrażenia świadomej i dobrowolnej zgody przez konsumenta. Zakres zastosowania omawianego przepisu ogranicza się bowiem do zobowiązań rzeczywiście wyrażonych w walucie obcej, a nie takich, w których waluta pełni wyłącznie funkcję przeliczeniową. Kredyty indeksowane do waluty obcej, w których zobowiązanie pierwotnie wyrażone jest w złotych, a waluta obca pełni jedynie rolę mechanizmu waloryzacyjnego, nie spełniają tej przesłanki, co wyklucza automatyczne zastosowanie art. 358 § 2 k.c. Dodatkowo, należy zauważyć, że przepis ten wszedł w życie dopiero w dniu 24 stycznia 2009 r., a brak jest przepisów intertemporalnych, które pozwalałyby na jego zastosowanie do umów zawartych przed tą datą (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, w którym wskazano, że przepisy prawa nie mogą działać retroaktywnie, w szczególności w kontekście zastępowania niedozwolonych postanowień umownych w relacjach konsumenckich. Dodać należy, że Sąd Najwyższy w wielu sprawach w ramach tzw. przedsądu, oceniał tożsame wnioski o przyjęcie skarg kasacyjnych do rozpoznania – w tym także w sprawach, w których skarżącym był ten sam bank – i konsekwentnie odmawiał ich przyjęcia, wskazując, że regulacje te zostały już szczegółowo omówione w orzecznictwie i były przedmiotem utrwalonej wykładni (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2025 r., I CSK 549/24, z 14 maja 2025 r., I CSK 3378/23, z 29 maja 2025 r., I CSK 776/24, I CSK 398/24, z 25 listopada 2025 r., I CSK 2037/24, z 30 grudnia 2025 r., I CSK 3476/24, I CSK 3396/24, I CSK 3685/24, wraz z powołanym tam orzecznictwem).

W odniesieniu do wykładni art. 189 k.p.c. należy zauważyć, że zagadnienie to również nie rodzi obecnie wątpliwości interpretacyjnych wskazanych przez

pozwanego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia albo nieistnienia stosunku prawnego powinien być postrzegany elastycznie, z uwzględnieniem celów, którym służy sądowa ochrona prawna, oraz przedmiotowych granic prawomocności materialnej wyroku wynikających z art. 365 w zw. z art. 366 k.p.c. (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, i z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2023 r., I CSK 3622/22, i powołane tam orzecznictwo). W wyroku z 23 listopada 2023 r., C 321/22, C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A., ECLI:EU:C:2023:911, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził ponadto, że dyrektywa 93/13 sprzeciwia się takiej wykładni przepisów krajowych, która negowałaby interes prawny jako przesłankę powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku umownego z tego tylko powodu, że konsument może dochodzić zwrotu nienależnego świadczenia albo powołać się na bezskuteczność warunku w ramach obrony przed powództwem opartym na takim postanowieniu. Powyższe potwierdza, że również w zakresie art. 189 k.p.c. brak jest jakichkolwiek nowych wątpliwości interpretacyjnych, które uzasadniałyby potrzebę ponownej wykładni tego przepisu.

Należy podkreślić, że żadne z zagadnień podniesionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej – zarówno te przedstawione jako istotne zagadnienia prawne, jak i te wskazane jako wymagające wykładni przepisów prawa – nie spełnia przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Wskazywane przez pozwanego rozstrzygnięcia pochodzą sprzed ujednolicenia linii orzeczniczej, utraciły zatem aktualność, nie przystając do obecnego, konsekwentnego kierunku judykatury. Problematyka ta była już wielokrotnie rozstrzygana w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a w międzyczasie ukształtowała się stabilna i jednolita linia orzecznicza w tym zakresie. Skarga kasacyjna powiela argumentację wielokrotnie ocenianą i jednolicie odrzucaną w postępowaniach kasacyjnych, nie ujawniając ani nowego zagadnienia prawnego, ani rzeczywistej potrzeby ponownej wykładni prawa. Argumenty zawarte we wniosku, zestawione z motywami zaskarżonego wyroku oraz aktualnym dorobkiem orzeczniczym, nie wskazują na konieczność kolejnej wypowiedzi Sądu

Najwyższego w objętej nim materii. Skarga kasacyjna, jako środek o charakterze publicznoprawnym, nie służy rozstrzyganiu jednostkowych sporów, lecz kształtowaniu wykładni prawa w interesie ogólnym, czego w niniejszej sprawie brak. Skarżąca nie wykazała zatem, aby w dacie orzekania zachodziła potrzeba ponownej wykładni wskazanych przepisów lub odniesienia się do poruszonej problematyki, wobec czego skarga kasacyjna nie zasługuje na przyjęcie do rozpoznania.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[SOP]